

Lihatööstuse ülevaade III kvartal 2009

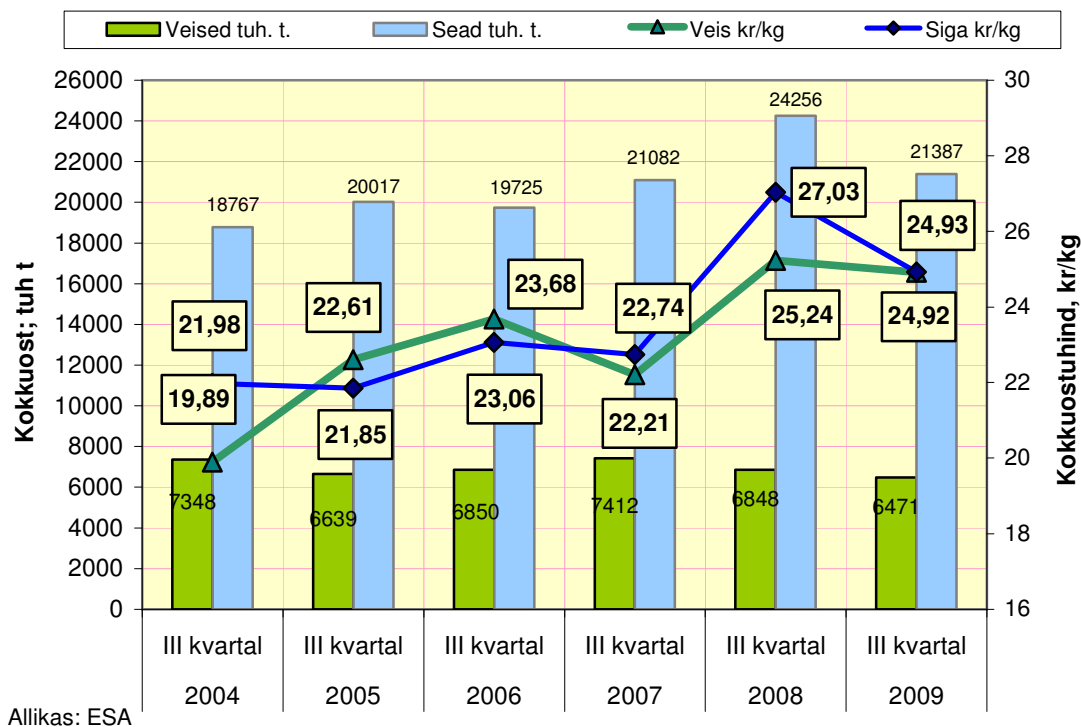
Liha kokkuost

2009. aasta kolmandas kvartalis osteti kokku ja tapeti lihatööstusettevõtete ja majapidamiste poolt eluskaalus 81,1 tuhat tonni loomi ja linde, mis on 2008. aasta sama ajaga võrreldes 0,3% rohkem.

Veiseliha toodeti 2009. aasta III kvartaliga 5528 tonni, mis on võrreldes 2008. aasta sama perioodiga 1320 tonni (19,3%) vähem (joonis 1). ESA andmetel toodeti esimese 9 kuuga veiseliha eluskaalus 17,9 tuhat tonni, mida on 1657 tonni (8,5%) vähem kui 2008. aastal sama perioodiga. Veiseliha osatähtsus kogu lihatoodangus oli 20% (2004. a 21,3%, 2005. a 20%, 2006. a 21,3%, 2007. a 20,3% ja 2008. a 20%).

2009. aasta kolmandas kvartalis oli veiseliha keskmine kokkuostuhind 24,92 krooni kilogramm, mis on vähenenud 0,3 krooni (1,3%) võrreldes 2008. aasta sama perioodi keskmise hinnaga. EL veiseliha keskmine kokkuostuhind oli 48,45 krooni kilogramm, mis on eelmise aasta kolmanda kvartaliga võrreldes 2,3 krooni madalam (4,5%). EL kokkuostuhinnaga võrreldes on Eesti oma 23 krooni ja 50 senti (48,6%) madalam (joonis 2). Nii suur hinnavahe on tingitud endiselt liha kvaliteedist – meie veiseliha kvaliteet ei küündi veel EL tasemele, kuid seoses lihavede arenguga on oodata kodumaise veiseliha omaduste paranemist (2005. aastal oli Eesti kokkuostuhind EL omast 50,2% madalam, 2006. aastal 52,6%, 2007. aastal 52,1% ja 2008. aastal 52%).

Joonis 1. Sea ja veiseliha kokkuost ja kokkuostuhinnad; 2004-2009.

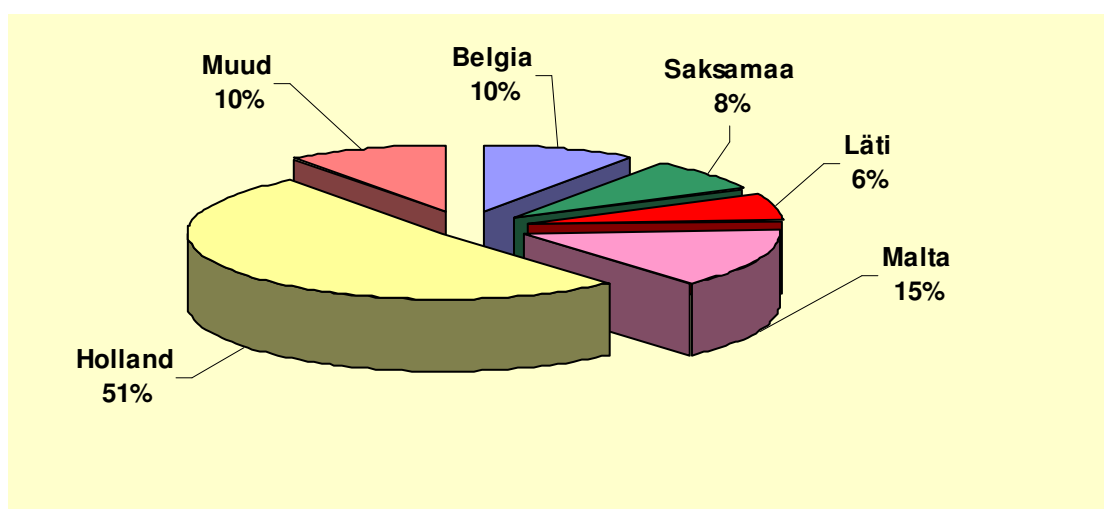

Elusveiseid veeti Eestist välja 2009. aasta kolme kvartaliga 1683 tonni (netokaalus), põhiliselt noorloomi (kaaluga kuni 80 kg) Hollandisse ja Saksamaale, aga ka tõpuhtaid aretusloomi (mullikaid) Maltale ja Rumeeniasse. Elusveiste väljavedu on

suurenenud võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 43 tonni (2,6%). Keskmise elusveiste ekspordihind oli 35 306 krooni tonn.

Peamine ekspordi sihtkoht olid Holland (51% kogu elusveiste ekspordist) kuhu viiakse elusveiseid kaaluga kuni 80 kg. Saksamaale viiakse samuti elusveiseid kaaluga kuni 80 kg (8,2% kogu elusveiste väljaveost). Eelmise aastaga võrreldes on juurde tulnud Malta turg (14,5% kogu veiste väljaveost), kuhu veetakse tõupuhtaid aretusloomi (mullikaid). Nende eest saadav hind oli 51,4 tuhat krooni tonn. Veel viidi üle 300 kg kaaluvaid veiseid Lätisse ja Belgiasse. 2008. aastaga võrreldes on erinevuseks see, et vähenenud on tõupuhaste loomade müük Venemaale (väljavedu Venemaale moodustas 2008. aastal kogu veiste väljaveost 19%). Sellel aastal on sinna eksporditud 35 tonni veiseid (73 looma), eelmisel aastal 346,7 tonni elusveiseid (605 looma). Imporditi 12 tõupuhast aretuslooma Šveitsist.

Joonis 2. Elusveiste eksport 2009. aasta 9 kuud

Kolmanda kvartali lõpu seisuga oli Eestis 240 500 veist (joonis 5). Veiste üldarv on eelmise aasta sama aja seisuga võrreldes vähenenud 4900 looma võrra (2%).

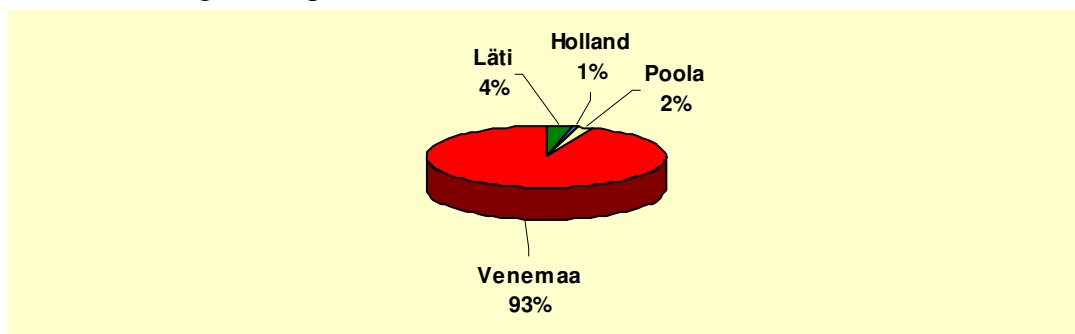
Sealiha toodeti 2009. aasta esimese 9 kuuga 19,2 tuhat tonni, so 5054 tonni (20,8%) vähem, kui eelmisel aastal samal perioodil (joonis 1). ESA andmetel toodeti sealiha eluskaalus 46 378 tonni, so 827 tonni (1,75%) vähem kui 2008. aastal kolme kvartaliga. Sealiha osatähtsus kogu lihatoodangus oli 59% (2008. a 63%, 2007. a 60%, 2006. a 59,9%, 2005. a 58,9%, 2004. a 57,4%).

Sealiha kokkuostuhind 2009. aasta kolmandas kvartalis oli 24,93 krooni kilogramm, mis on eelmise aasta kolmanda kvartali keskmisest kokkuostuhinnast 2,9 krooni madalam (10,4%). ELi sealiha kokkuostuhind III kvartalis 2009. aastal oli 23,96 krooni kilogramm, mis on 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 3,1 krooni (11,4%) madalam. Eesti sealiha kokkuostuhind oli 4,1% kõrgem võrreldes EL kokkuostuhinnaga (2008. aastal oli EL kokkuostuhind 8,4% madalam, 2007. aastal 10%, 2006. aastal 1,9%, 2005. aastal 3,5% ning 2004. aastal 1,5%).

Elussigu eksporditi 2009. a 9 k 12 297 tonni. Elussigade väljavedu suurenes eelmise aasta sama ajaga 6590 tonni (2,2 korda). Keskmise eluskaalu hind oli 19 715 krooni tonn, mis on 2008. a kolme 9 k hinnast 2109 krooni (9,6%) madalam. Elussigu eksporditakse kuna Venemaal ja Lätis saab nende eest paremat hinda kui Eestis (Venemaa 2009. a 9 kuu keskmine eluskaalu kokkuostuhind oli 19 651 kr/t, Lätis

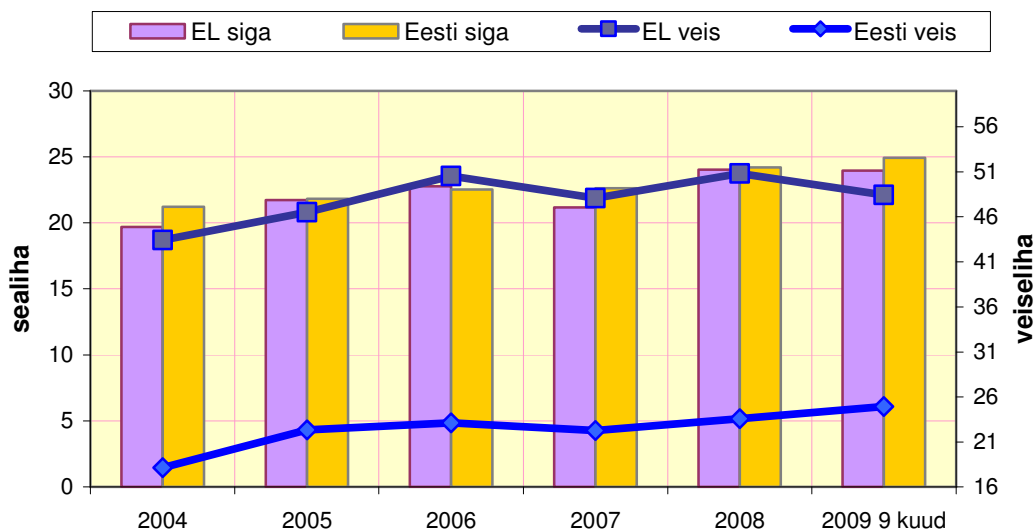
20 657 kr/t). Elusloomi eksporditakse põhiliselt kahte riiki – Venemaale ja Läti, vähesel määral ka Poola ja Hollandisse. Võrreldes 2008. aasta algusega, mil elussigade väljavedu Venemaale ei toimunud, kasvas 2009. aasta alguses elussigade eksport Venemaale hüppeliselt - moodustades kolmanda kvartali seisuga 93,7% kogu elussigade väljaveost. Väljavedu Läti moodustas 3,6% sigade väljaveost. Elussigade suur väljavedu võib olla üheks põhjuseks, miks sealihha tootmine käesoleva aasta esimese 9 kuuga vähenes. Selline areng võib tõenäoliselt ka jätkuda, kuna väljaveetud loomade eest saadav hind on endiselt kõrgem kui Eestis (ka suurenes 2009. aasta I poolaastal sündind pörsaste arv võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 3%).

Joonis 3. Elussigade eksport 2009. aasta 9 kuud

Eestis oli poolaasta lõpu seisuga 383 400 siga, mis on eelmise aastaga võrreldes 3,9 tuhat siga (1%) rohkem (joonis 5).

Joonis 4. Keskmise liha hind Eestis ja EL-s, EEK/kg.

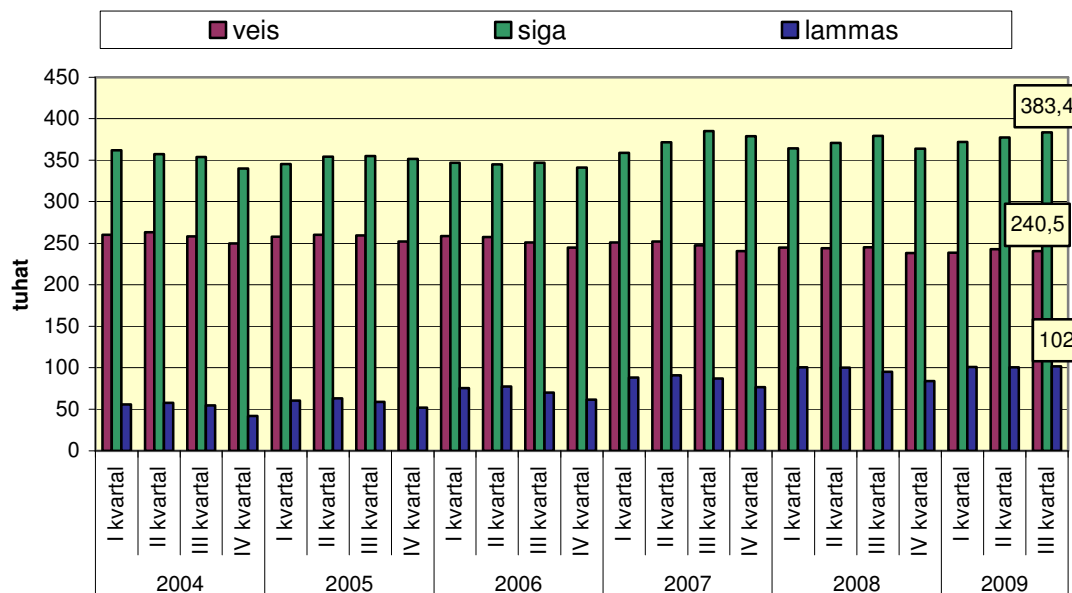
Allikas: ESA

Lamba- ja kitseliha 2009. aasta III kvartali kokkuostuhind ESA andmetel oli 35,6 krooni kilogramm, mis on võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 0,3 krooni (0,9%) madalam. ELi lambaliha kokkuostuhind 2009. aasta kolmandas kvartalis oli 65,6 krooni kilogramm, mis on 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 0,4 krooni (0,6%) madalam. Eesti lambaliha kokkuostuhind on 30 krooni (45,7%) madalam kui EL kokkuostuhind.

Eestis oli 2009. aasta III kvartali lõpu seisuga 101,5 tuhat lammast ja kitse (joonis 3), mis on võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 6 500 looma rohkem (6,8%).

Lamba- ja kitseliha toodeti elusmassis 2009. aasta 9 kuuga 1191 tonni, mida on 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 104 tonni (8%) vähem.

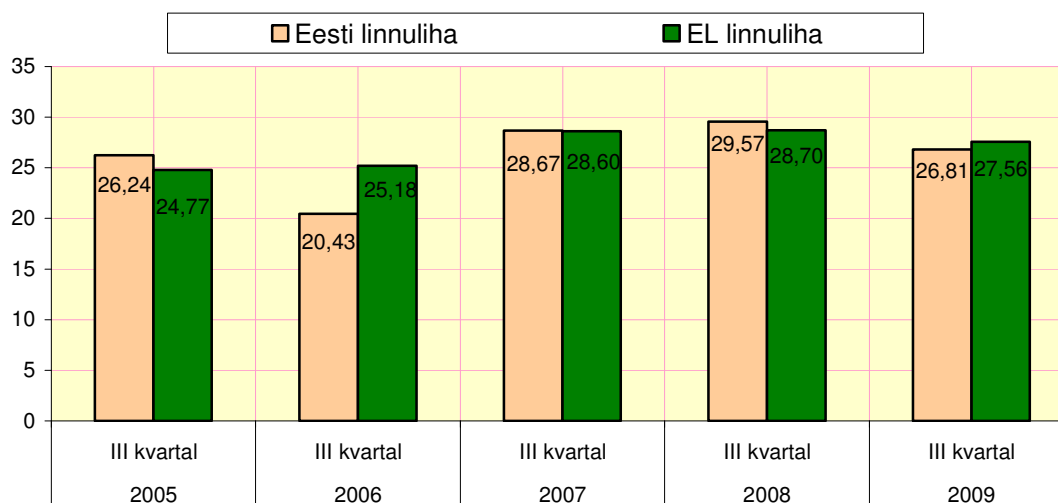
Joonis 5. Loomade arv Eestis

Allikas: ESA

Linnuliha keskmine tootjahind Eestis oli III kvartalis 2009. aastal 26,8 krooni kilogramm, mis on 2008. aasta III kvartali kokkuostuhinnast 2,75 krooni (9,3%) võrra madalam. ELi linnuliha tootjahind oli 27,5 krooni kilogramm, mis on 1,15 krooni (4%) väiksem kui 2008. aasta samal perioodil (joonis 6). Võrreldes 2009. aasta ELi tootjahinda Eesti tootjahinnaga on ELi oma 0,75 krooni (2,7%) kõrgem. (2008. aastal oli Eesti kokkuostuhind 9,3% kõrgem, 2007. aastal 3,6% madalam, 2006. aastal 2,4% madalam, 2005. aastal 2,3% madalam ning 2004. aastal 6,2% kõrgem).

Joonis 6. Eesti ja EL linnuliha kokkuostuhind III kvartalis, 2005-2009

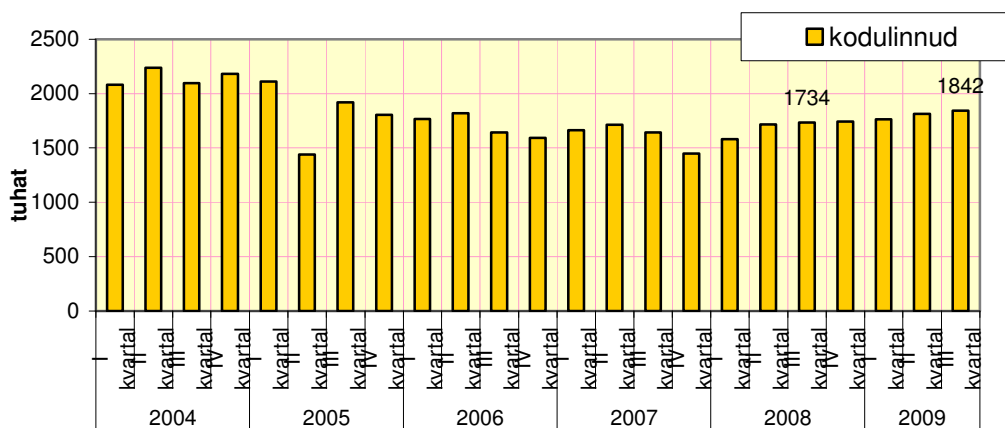

Eestis loendati kolmanda kvartali lõpu seisuga 1 842 200 kodulindu. Lindude arvukus on kasvanud võrreldes 2008. aasta 9 kuuga, tõustes 108 tuhande linnu (6,2%) võrra (joonis 5).

Linnuliha toodeti 2009. aasta 9 kuuga elusmassis 15 664 tonni, mis on 2804 tonni (21,8%) rohkem kui eelmisel aastal samal perioodil. 2009. aasta 9 kuu andmetel oli linnuliha osatähtsus kogu lihatoodangust peaaegu 20% (2008. a 18%, 2007. a 17,5%, 2006. a 18%, 2005. a 20,6% ja 2004. a 20,8%).

2009. aasta aprillis anti Läänemaal Väike Lähtrus käiku uus sugulinnufarm, millesse paigutati üle 25 tuh krossi Ross-308 lihatõugu kana ja kukke. Farm toodab haudemune. Nüüdseks on Eestis lihatõugu kanade haudemunade isevarustuse tase tõusnud 90%-le.

Joonis 7. Kodulindude arv Eestis

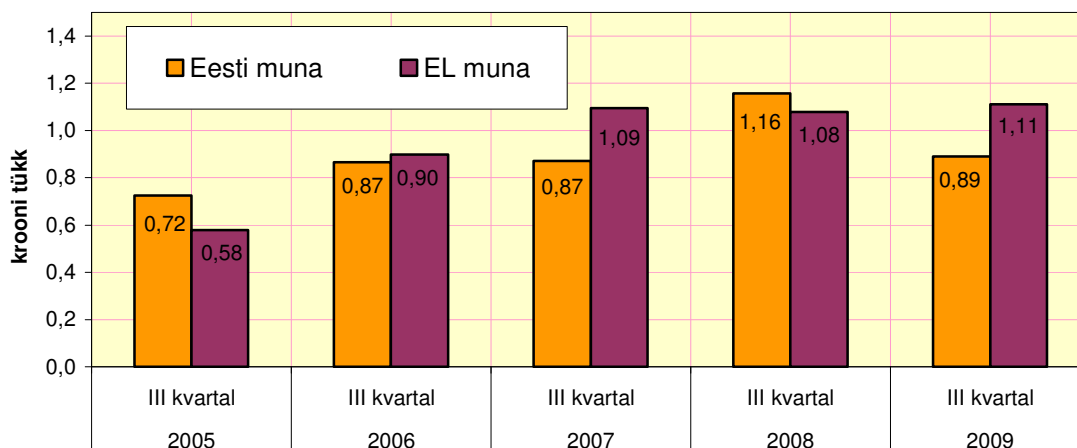

Allikas: ESA

Munad

2009. aasta III kvartalis oli keskmine kodulinnu muna tootjahind Eestis 0,890 krooni tükk (joonis 7). See on 0,26 krooni (23,1%) madalam kui 2008. aastal samal perioodil. EL tootjahind 2009. aasta kolmandas kvartalis oli 1,111 krooni tükk, mis võrreldes eelmise aasta kolmanda kvartaliga on 0,032 krooni (3%) kõrgem. EL tootjahind võrreldes Eesti tootjahinnaga oli 2009. aasta kolmandas kvartalis 0,22 krooni (24,8%) kõrgem.

Joonis 8. Keskmised muna hinnad Eestis ja ELis

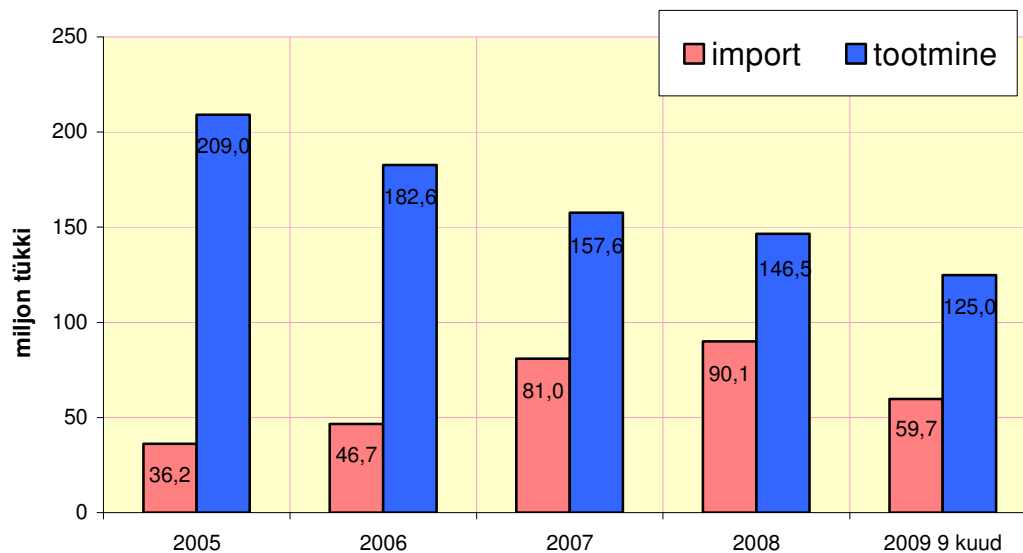

Tootjahinna languse põhjuseks on maailmas ja Eestis valitsev teravilja kokkuostuhindade madal hind, mis vähendab kulusid lindude söötmisele.

Eestis toodeti mune 2009. aastal kolme kvartaliga 125 miljonit tükki, mis on 21,2 miljonit muna rohkem kui 2008. aastal sama ajaga (20,5%).

2009. aasta 9 kuuga imporditi Eestisse 59,7 miljonit kodulinna muna. Munade import vähenes 2008. aasta kolme kvartaliga võrreldes 12,9 miljoni muna (17,7%) võrra, mis on suur muutus (joonis 9).

Joonis 9. Munade tootmine ja import 2005-2009

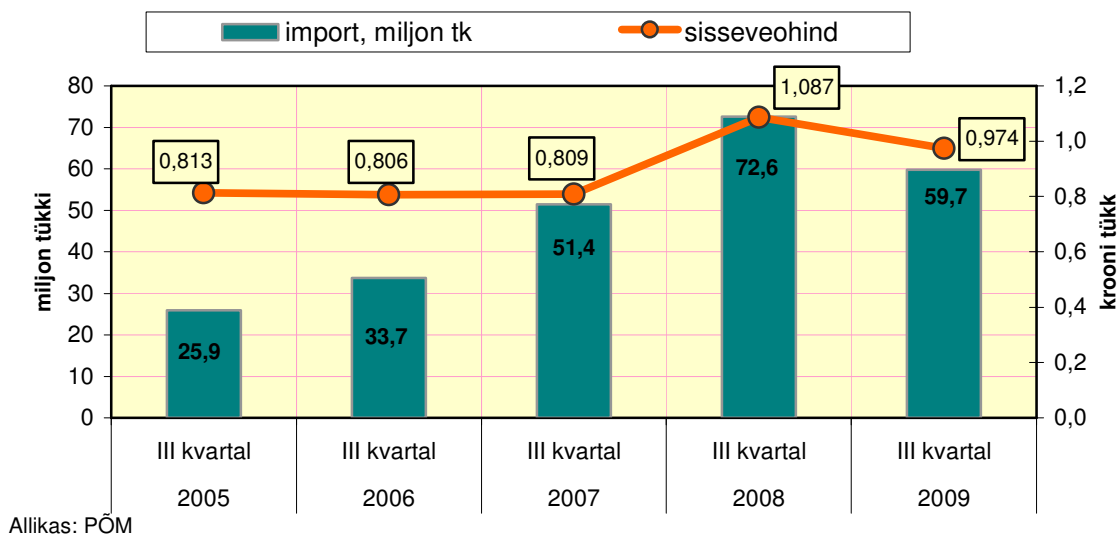

Allikas: ESA, PM

Munade sisseveo nii suure vähenemise põhjus on taastumine Newcastle'i tõve tagajärjedest. Eestis hukati Newcastle'i tõve tõttu 2007. aasta lõpus (novembris) peaaegu 250 000 munakana, mille tõttu tekkis turul suur rahuldamata nõudlus. Olukorra kasutasid ära naaberriikide munatootjad. 2008. aasta alguses toodeti Eestis vähem mune kui imporditi. 2008. aasta lõpuks olid Eesti munatootjad oma linnukarja taastanud ja munatoodang kasvas. Samuti on meie munatootmine kasvanud (2009. aastal anti käiku uued kaasaegsed lindlad Peri Põllumajanduslikus OÜ-s ja OÜ-s Sanlind, mis võimaldas munakanade arvukust suurendada). Munaproduktiivsus võrreldes eelmise aasta 9 kuuga veidi langes (2009. a 196 muna, 2008. a 202 muna, 2007. a 192 muna, 2006. a 197 muna ning 2005. a 194 muna). 2009. aasta III kvartaliga toodeti Eestis ligi 2,1 korda rohkem mune kui imporditi, mis näitab Eesti munasektori olukorra paranemist (joonis 9).

Mune veetis põhiliselt sisse Leedust, järgnesid Läti, Soome ja Poola. Import Leedust moodustas 68,1% kogu kodulindude munade sisseveost, keskmise hinnaga 0,955 krooni tükk. Eelmise aasta sama ajaga võrreldes on munade sissevedu vähenenud Lätist ja Soomest (vastavalt 43% ja 17,7%).

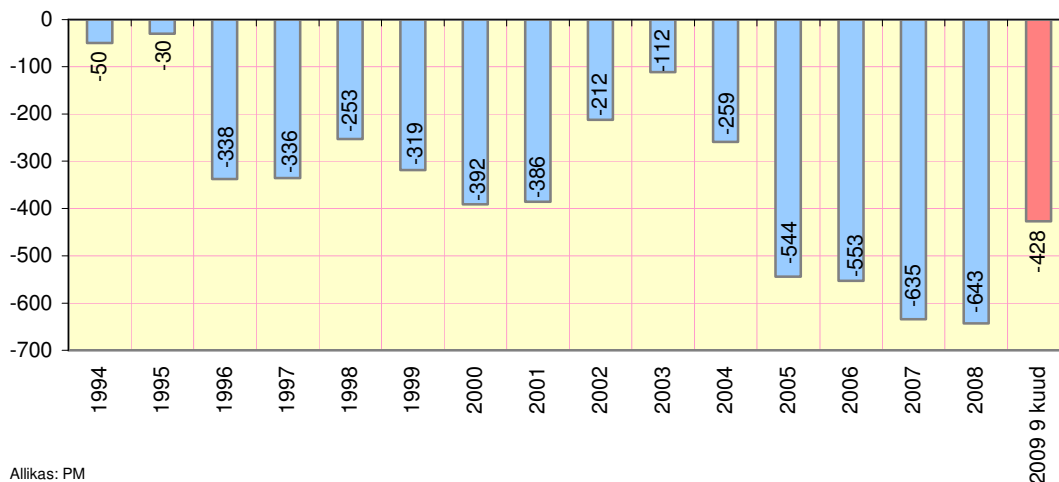
Joonis 10. Munade import ja keskmine sisseveohind

Kaubandus

Liha ja lihatoodete väliskaubandusbilanss 2009. aasta esimese 9 kuuga oli -427,5 miljonit krooni.

Joonis 11. Liha ja lihatoodete eksport ja import ja väliskaubandusbilanss

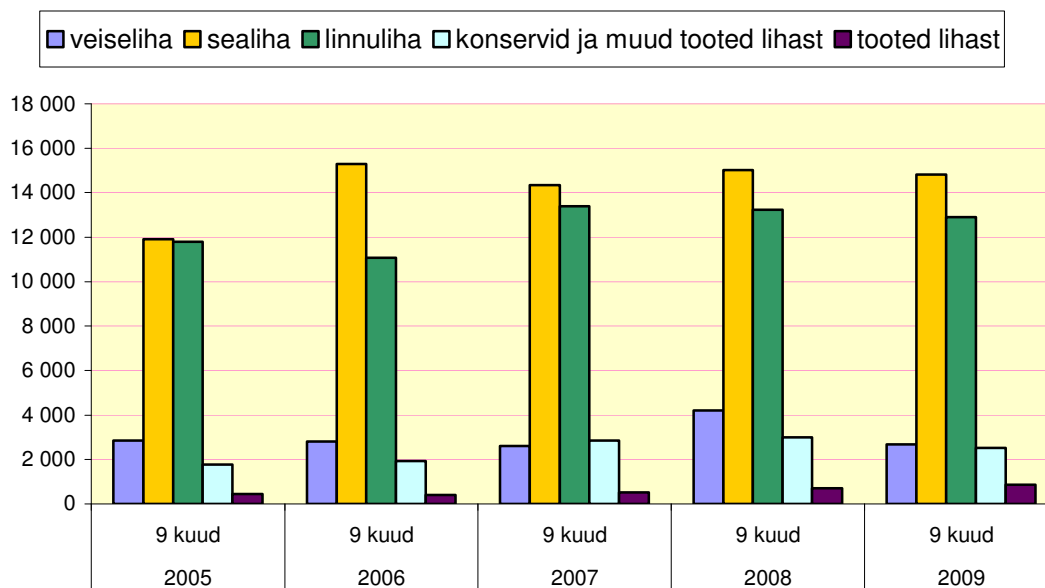

Import

2009. aasta esimese 9 kuuga imporditi Eestisse 998,9 miljoni krooni väärtuses liha ja lihatooteid, 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 143 miljoni krooni (12,5%) võrra vähem. Kogu põllumajandussaaduste ja -toodete sisseveost moodustasid liha ja lihatooted kolmandas kvartalis 9,4% (2008. aastal 8,7%, 2007. a. 7,9%). 99,3% liha ja lihatoodeteid imporditi EL liikmesriikidest. Kolmandate riikide osatähtsus sisseveos moodustas vaid 0,7%.

Tähtsamad kaubanduspartnerid olid Soome, kelle osatähtsus oli 23,2% kogu liha- ja lihatoodete sisseveost, Taani osatähtsusega 21,7%, Leedu 15,4% ja Läti 7,7%.

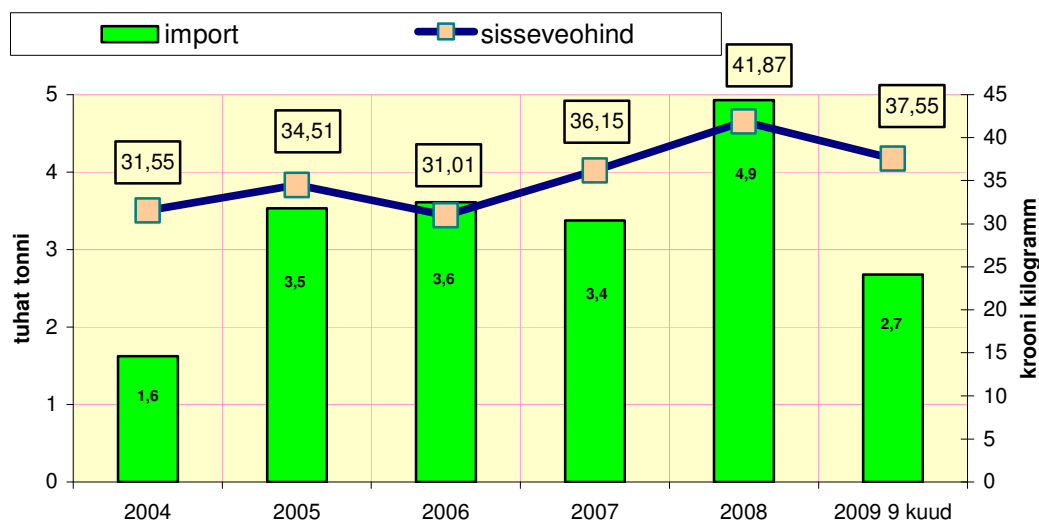
Joonis 12. Liha ja lihatoodete import (tonnides)

Allikas:PM

Veiseliha toodi sisse 2009. aasta kolme kvartaliga 2677 tonni, mida on 1526 tonni (37,5%) vähem võrreldes 2008. aasta esimese üheksa kuuga. Veiseliha sisseveo kilogrammi hind oli 37,55 krooni, mis on 3,95 krooni (9,5%) madalam kui 2008. aasta samal ajal. Samas on see 12,6 krooni (50,7%) suurem kui 2009. aasta Eesti veiseliha kokkuostuhind. Veiseliha imporditi kõige rohkem Taanist, Lätist, Hollandist, Poolast ja ning Leedust. Sissevedu Taanist moodustab 30% kogu veiseliha impordist (Läti 18,4%, Holland 18%, Poola 14% ja Leedu 11%).

Joonis 13. Veiseliha import ja keskmine sisseveohind

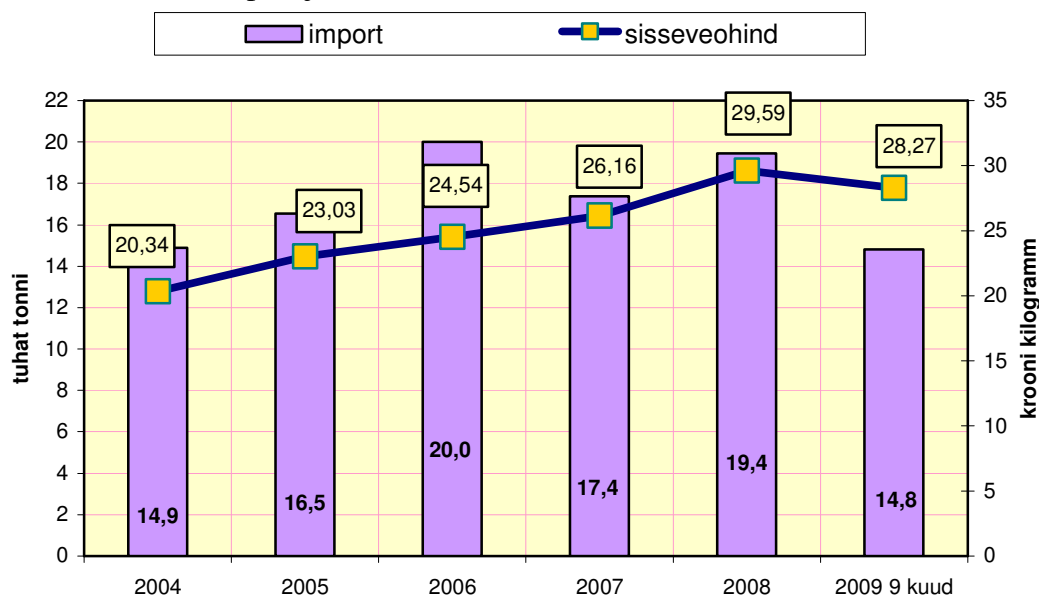
Allikas:PM

Sealiha import vähenes 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 205 tonni (1,4%). Sealiha tootmine vähenes 5054 tonni (20,8%). Elussigade eksport suurenes 6590 tonni. Esialgsete andmete järgi vähenes tunduvalt ka sealihaga ja -toodetega eksport - 1985 tonni võrra (30%). Selle põhjuseks on kindlasti üldine majanduslik olukord Eestis (ka mujal) ja sellest tingitud lihatarbimise vähenemine.

2009. aasta 9 kuu andmetel on import Soomest koguseliselt (tonnides) vähenenud 300 tonni (6%) ning hind on tõusnud 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 1,9 krooni (7,5%).

Sealiha sisseveohind 2009. aasta kolme kvartali keskmisena oli 28,25 krooni kilogramm, mis on eelmise aasta sama perioodi hinnast 0,95 krooni (3,3%) kõrgem ning 2009. aasta esimese 9 kuu Eesti sealiha kokkuostuhinnast 3,3 krooni (13,4%) kõrgem.

Joonis 14. Sealiha import ja keskmine sisseveohind 2005-2009

Allikas:PM

Põhiliselt veetakse sealiha sisse Soomest (4895 t) ja Taanist (4262 t) - moodustades kahepeale kokku kogu imporditavast sealihast 61,8%.

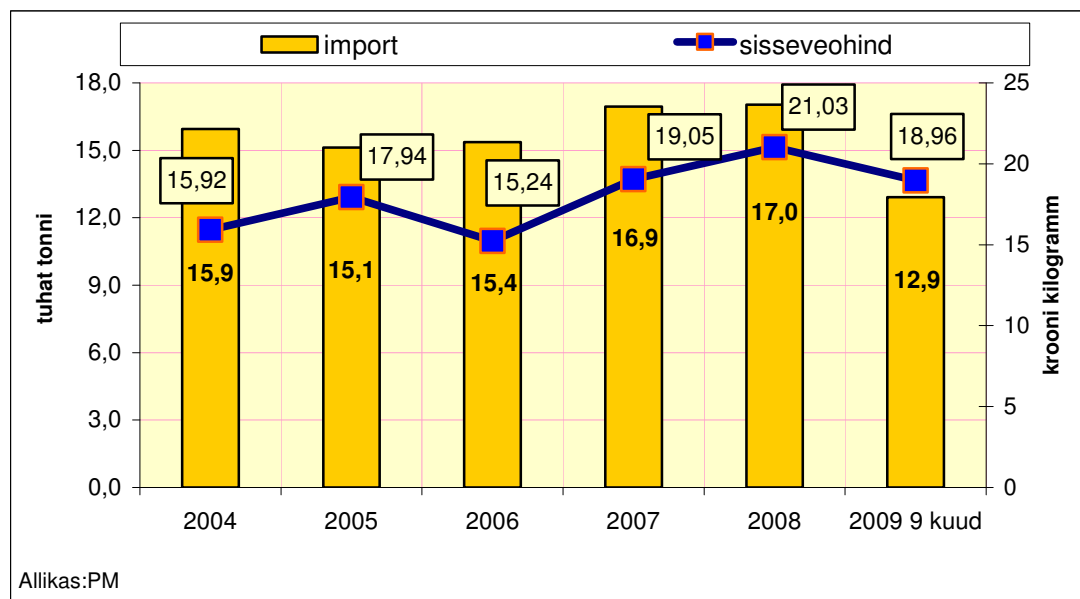
2009. aasta keskmine sisseveohind sealihale Soomest oli 25,6 ja Taanist 30,4 krooni kilogramm. Veel veetakse sealiha sisse Saksamaalt (hinnaga 26,7 krooni kilogramm, moodustades 13,2% kogu sealiha impordist) ning vähem juba Belgiast, Poolast ja Rootsi.

Linnuliha toodi 2009. aasta esimese 9 kuuga Eestisse 12 910 tonni, mis on 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 2,5% vähem. Linnuliha keskmine sisseveohind oli 18,95 krooni kilogramm, mis on 2008. aasta sama perioodi hinnast peaaegu 1,85 krooni (9%) madalam, võrreldes aga käesoleva aasta keskmise Eesti linnuliha tootjahinnaga on see 7 krooni ja 85 senti (41,3%) madalam.

Enamuses imporditakse odavat linnuliha, mis läheb vorsttoidetesse. Suurem osa sisse toodavast linnulihast on külmutatud kondiga linnuliha tükid, koivad, rups jms.

Põhiliselt veetakse linnuliha sisse Soomest, Taanist, Leedust, Hollandist ja Lätist. Import Soomest ja Taanist kokku moodustab 52,7% kogu Eesti linnuliha impordist. Taanist tuleb linnuliha keskmise hinnaga 12,85 krooni kilogramm, Soomest 19,40 krooni kilogramm, Leedust 27,30 krooni kilogramm, Hollandist 16,45 krooni kilogramm ja Lätist 24,50 krooni kilogramm.

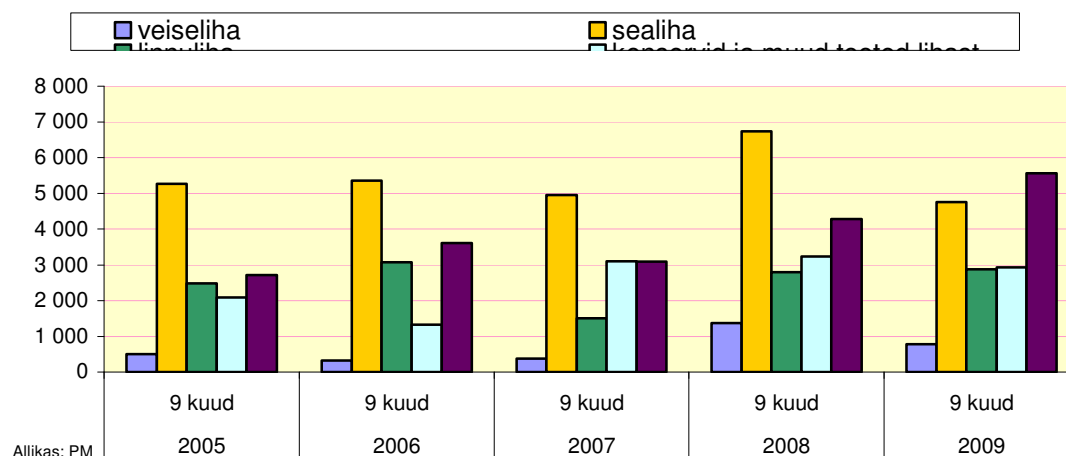
Joonis 15. Linnuliha import ja sisseveohind

Eksport

Liha ja lihatooteid eksporditi 2009. aasta 9 kuuga 571,4 miljoni krooni eest, mida on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 77,9 miljonit krooni (12%) vähem, sealjuures on väljavedu ELi liikmesriikidesse vähenenud 13,6% (-84,9 mln kr) ja kolmandatesse riikidesse suurenenud 26,1% (+7 mln kr). Eksport Venemaale on suurenenud 32,1% (+5,2 mln kr). Kogu põllumajandussaaduste ja -toodete väljaveost moodustasid liha ja lihatooted kolmandas kvartalis 8% (eelmine aasta oli see 7,5%).

Joonis 16. Liha ja lihatoodete eksport (tonnides)

94,1% liha ja lihatooteid eksporditi EL liikmesriikidesse. Eksport kolmandatesse riikidesse moodustas 5,9% kogu liha ja lihatoodete ekspordist. Tähtsamad kaubanduspartnerid olid Läti, kelle osatähtsus oli 48% kogu liha- ja lihatoodete väljaveost, Leedu osatähtsusega 19,6% ja Soome 11,8%.

Veiseliha eksporditi 2009. aasta kolme kvartaliga 782 tonni (joonis 16). Veiseliha eksport vähenes võrreldes eelmise aasta sama ajaga 590 tonni (43%). Veiseliha keskmine väljaveohind oli 2009. aasta kolmandas kvartalis 37,3 krooni kilogramm, mis 2008. aasta kolmanda kvartaliga võrreldes on 9,7 krooni (20,6%) madalam. Peamised sihtkohad olid Holland, järgnesid Läti, Soome ja Leedu. Võrreldes aastataguse olukorraga, kus Soome lähks 34% kogu veiseliha väljaveost (hinnaga 63,8 krooni kilogramm), siis käesoleval aastal Soome osakaal ainult 11%. Eksport Hollandisse moodustab 65,7% (hinnaga 31 krooni kilogramm) kogu veiseliha väljaveost.

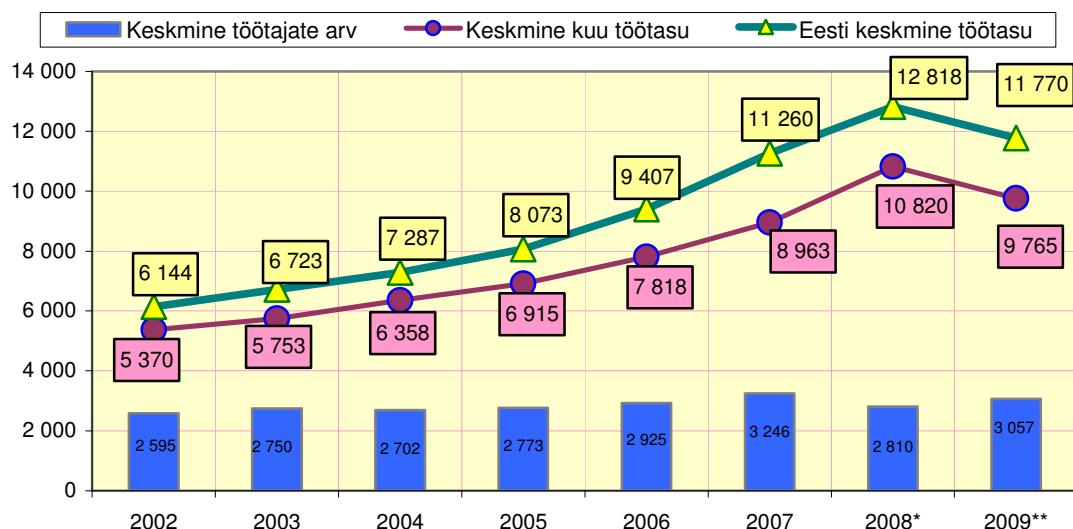
Sealiha eksporditi 4749 tonni, mida on 1986 tonni vähem kui 2008. aasta kolme kvartaliga (29,5%). Sealiha keskmine väljaveohind oli 39,9 krooni kilogramm, mis on 1,6 krooni (4,4%) kõrgem kui eelmisel aastal kolmandas kvartalis. Peamised sihtkohad olid Läti ja Leedu (moodustavad kokku 68% kogu sealiha ekspordist). Hind, millega sealiha neisse riikidesse eksporditi, jäi vahemikku 36,6-40 krooni kilogrammi eest.

Linnuliha eksporditi 2878 tonni, mida on 576 tonni rohkem kui 2008. aasta esimese 9 kuuga (25%). Linnuliha keskmine ekspordihind 2009. aasta kolmandas kvartalis oli 23,9 krooni kilogramm, mis on 2008. aasta sama perioodi keskmisest hinnast 7,7 kroon (24,3%) madalam. Peamine sihtriik olid Läti. Eksport Lätti moodustas 73,5% kogu linnuliha ekspordist keskmise hinnaga 24 krooni kilogramm. Väljavedu Soome moodustas 8,8% ning hind oli 27,8. Eelmise aastaga võrreldes on vähenenud väljavedu Soome (2008. aasta 9 kuul oli Soome osatähtsus 34% kogu linnuliha ekspordil, keskmise hinnaga 47,7 krooni kilogramm).

Töötajate arv ja töötasu

2009. aasta III kvartali lõpu seisuga töötas ESA andmetel lihasektoris keskmiselt 3057 inimest (joonis 17). Võrreldes 2008. aasta kolmanda kvartaliga on töötajate arv kasvanud 247 inimese (8,8%) võrra.

Joonis 17. Töötajate arv ja töötasu

Allikas: ESA *esialgsed andmed
** 9 kuud 2009

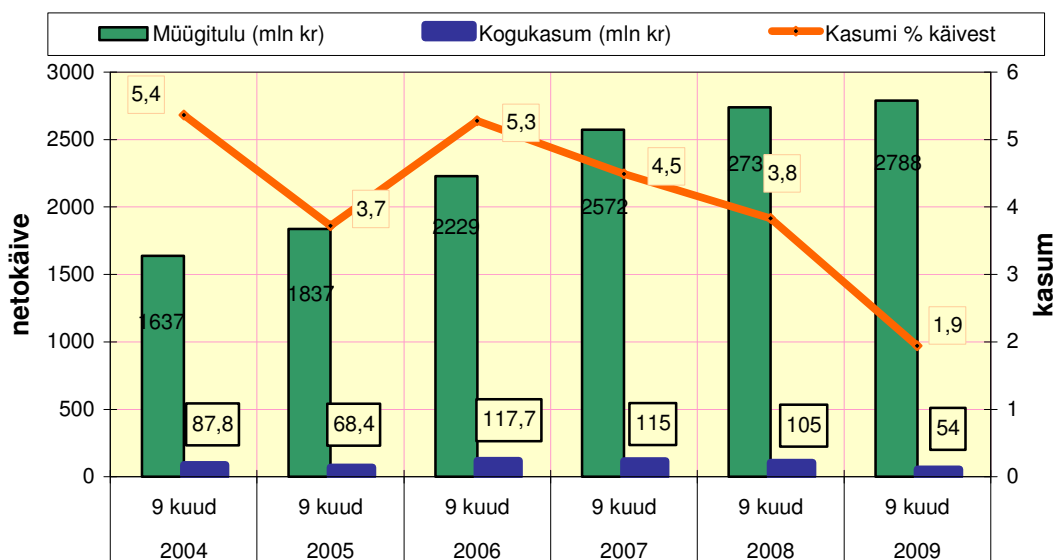
Lihasektoris makstav töötasu on aastate lõikes järjest kasvanud (joonis 17). Käesoleva aasta III kvartalis aga on töötasu vähenenud. Selle põhjuseks on üldine majanduslangus. Töötasu maksti 2009. aasta III kvartalis 9765 krooni kuus, mis on 2008. aasta sama perioodiga võrreldes 1056 krooni (9,8%) vähem. 2009. aasta kolmandas kvartalis oli lihasektori keskmine töötasu Eesti keskmisest palgast 2005 krooni (20,5%) väiksem.

Lihasektori käive ja kasum

2009. aasta 9 kuuga on kasvanud lihasektori käive võrrelduna 2008. aasta sama perioodiga. Käesoleva aasta kolme kvartaliga oli sektori käive 2788 miljonit krooni, mis on 2008. aasta samast perioodist 1,8% võrra suurem.

Kasumi protsent käibest on 2008. aasta 9 kuuga võrreldes aga natukene suurenenud, moodustades 1,9%. Käesoleva aasta 9 kuuga teenis lihasektor 54 miljonit krooni kasumit (5,2% vähem kui eelmisel aastal sama perioodiga).

Joonis 18. Netokäive ja kogukasum

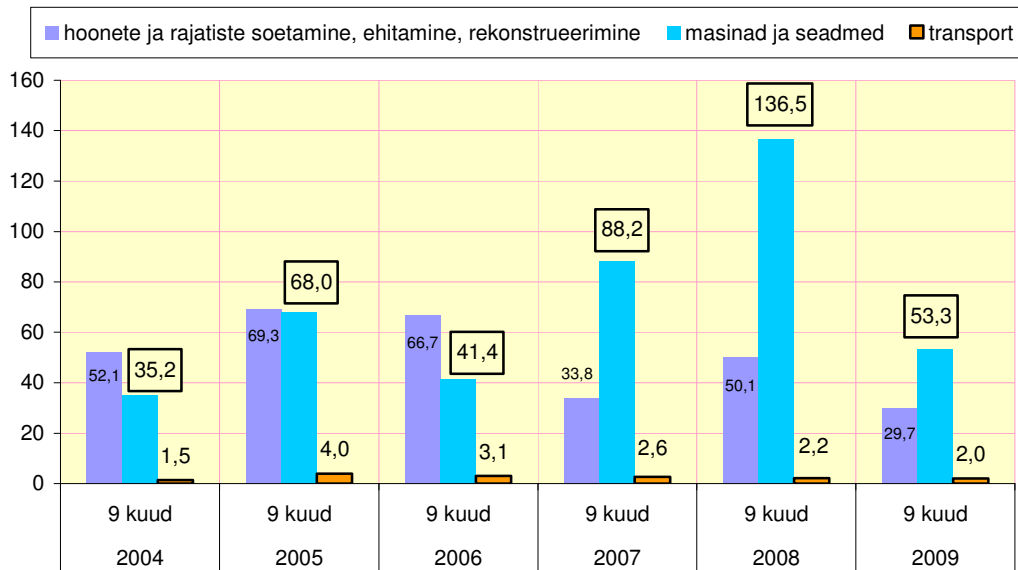

Allikas: ESA, lühiaja statistika andmed

Investeeringud

2009. aasta esimese üheksa kuuga investeeriti lihasektoris 86,2 miljonit krooni, mida on 2008. aasta sama perioodi investeeringutega võrreldes 103 miljonit krooni vähem (joonis 17). Suurimad investeeringud tehti 2009. aasta 9 kuuga masinate ja seadmete soetamiseks, parandamiseks. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes on investeeringud masinate ja seadmetesse vähenenud 60%. Investeeringud hoonete ja rajatiste soetamiseks, ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks on samuti vähenenud võrreldes 2008. aasta 9 kuuga 14,9 miljoni krooni (40%).

Joonis 19. Lihasektori investeeringud (miljonit krooni)

Allikas: ESA lühiajastatistika